

Vagyon elleni bűncselekmények

II. rész

Távoktatás – április 20.-i előadás

anyaga

Tóth Mihály, 2020

A következőkben a gazdasági csalás a jármű
önkéntes elvétele, az uzsora-
bűncselekmény, és a
szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó
jogok megsértése
bűncselekményeihez fűzök néhány
megjegyzést és adok gyakorló feladatokat,
szakirodalmat

A gazdasági csalás kriminalizálásának indokai (A Btk. indokolásából)

- A gyakorlatban több ízben fordult elő az, hogy a jellemzően állami tulajdonú gazdasági társaság vezetői olyan tevékenységet végeztek, amely a gazdasági társaságnak milliárdos kárt okozott. Természetes személy megtévesztésének hiányában a csalás ezen esetekben nem volt megállapítható, holott magát a gazdasági társaságot, illetve annak szerveit tévedésbe ejtették. A hűtlen kezelés törvényi tényállása nem értékeli e cselekmények legfőbb jellegzetességét, azaz a megtévesztő magatartást. Ugyanakkor e cselekményeknél a büntetőjogi megítélés szempontjából kevésbé releváns az, hogy az elkövetőre rá van-e bízva a vagyon és megállapítható-e a kötelességszegés.
- Az e minősítés miatt indult büntető eljárások száma elhanyagolható.

Jármű önkényes elvétele és lopás elhatárolása

- **Lopás**

- A célzat az eltulajdonítás
- Az elkövetési tárgy bármely ingóság
- Rábízott diologeltulajdonítás sikkasztás

- **Jármű önkényes elvétele**

- A célzat a jogtalan használat
- Az elkövetési tárgy gépi meghajtású jármű
- Rábízott jármű jogtalan használata is lehet önkényes elvétel

Jármű önkényes elvétele és hűtlen kezelés elhatárolása

- Kúria 35. BK vélemény

Aki a kezelésére bízott idegen gépi meghajtású járművet a használatra vonatkozó rendelkezésektől eltérő módon veszi igénybe, hűtlen kezelést valósíthat meg.

Az 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) XXXVI. Fejezetében szabályozott hűtlen kezelés, valamint a jármű önkényes elvétele több vonatkozásban mutatkozó hasonlósága ellenére egymástól lényegesen eltér.

A jogi tárgy szempontjából vizsgálva a Btk. 376. § (1) bekezdésében szabályozott hűtlen kezelés a vagyonkezelési megbízásból folyó kötelességszegéssel összefüggő vagyoni hátrány okozását jelenti. A Btk. 380. § (1) bekezdésében meghatározott jármű önkényes elvétele folytán pedig a gépi meghajtású jármű tulajdonosa vagy jogos használója a használati jogának gyakorlásában van időlegesen akadályozva. Ezt nyomatékosan kifejezésre juttatja az e törvényhelyhez fűzött miniszteri indokolás is.

A hűtlen kezelés esetében az idegen vagyon kezelésére vonatkozó kötelezettség terheli az elkövetőt. A kezelés magában foglalja a rábízást is, de ennél szélesebb kört ölel fel; tartalmazza az idegen vagyontárgy üzemeltetését, működtetését és általában olyan huzamosan tartó vagy folyamatos tevékenységet, amelyet az elkövető a tulajdonos, illetőleg a megbízó érdekében végez.

Jármű jogtalan elvétele és sikkasztás viszonya

- A bírói gyakorlat szerint a rábízott idegen dologgal való sajátjakénti rendelkezés akkor valósul meg - így a sikkasztás ezen fordulata is -, ha az elkövető az erre jogosult engedélye nélkül akár az igazi tulajdonos, akár harmadik személyek irányában időlegesen olyan magatartást tanúsít, amelyre csak a tulajdonos vagy annak hozzájárulásával más jogosult. Így például: ha a használaton kívül egyéb célból rábízott dolog birtokát, használatát az elkövető időlegesen másnak átengedi, zálogba adja, megterheli. A sajátjaként való rendelkezés tulajdonképpen olyan magatartás, amelyre csak a tulajdonos jogosult, amelynek az a célja, hogy egy harmadik személy, de maga a tulajdonos előtt is azt a látszatot keltse, mintha a dologgal rendelkező lenne a tulajdonos. (1994. évi 10. sz. BH 390. számú jogeset). Ha a vádlott a rábízott gépkocsit jogtalanul használja, azt nem lehet megállapítani, hogy azzal kívülálló - harmadik személyek felé - mint tulajdonos viselkedett volna, így sajátjakénti rendelkezés ilyenkor nem állapítható meg..
- Ugyanakkor ilyen esetben a vádlott a 380. § (1) bek. II. fordulat szerinti jármű önkényes elvételét maradéktalanul megvalósítja azzal, hogy a rábízott járművet jogtalanul használja. Erre figyelemmel cselekményét jármű önkényes elvétele vétségének kell minősíteni. Az említett rábízás célja, indoka - a használatba átengedésen kívül - bármi lehet (például: javítás, megőrzés, harmadik személy részére történő átadás stb.).
- Ha azonban a rábízás célja a dolog rendeltetésszerű használata, úgy a szerződés szerinti használat túllépése (például: a dolog időleges jogtalan átengedése harmadik személy részére) jármű önkényes elvételének vétségét nem meríti ki, az ilyen magatartás - a kialakult ítélkezési gyakorlat szerint - rendszerint szerződésszegésként értékelhető. (FBK 1995/22 – aktualizálva)

Feladat 1.

Z. nem eltulajdonítási, csupán használati szándékkal elvisz egy biciglit.

A jármű önkényes elvétele miatt indított nyomozást bűncselekmény hiányban megszüntetik vele szemben, mert nem „gépi meghajtású (idegen) járművet” használt, így „cselekménye nem jogellenes”.

Helyes-e a döntés?

(Megoldás az utolsó előtti dián)

Feladat 2.

(megoldás az utolsó dián)

2006 őszén, a forradalmi ünnepsorozat részeként a budapesti Városháza parkolójában kiállítottak egy T-34-es harckocsit. A szervezők a tankból eltávolították az akkumulátorokat és a harckocsi elektromos hálózatát. A tank tornya le volt zárva, lakat is védte, s tartályában csak annyi üzemanyag volt, hogy a tréleret elhagyhassa, illetve oda visszatérhessen (mindez körülbelül 100 méter megtételéhez volt elegendő).

Október 23.-án délután, a rendzavarásba torkolló tüntetés során ismeretlen fiatalok a kiállítást védő kordont elbontották, majd H.Gy nyugdíjas közreműködésével a tank tornyáról lefűrészelték a lakatot, a magukkal hozott két akkumulátort a tankba szerelték, az elektromos hálózatot pótolták. Ezek után H. Gy. – akinek évtizedekkel korábban volt némi harckocsi-vezetői tapasztalata - beindította a tankot és társai zászlólengetése és éljenzése közben mintegy 60-80 métert közlekedett vele a rendőrsorfal felé, végül a rendőröktől csak néhány méternyire állt meg. A harckocsi eközben többször kanyarodott, kiszámíthatatlan mozgása során kidöntött egy az aszfalthoz rögzített nagyméretű hirdetőtáblát, a körülötte összesereglett mozgó tömegből többen az utolsó pillanatban tudtak csak elugrani előle.

Milyen bűncselekmények megállapíthatósága vethető fel H. Gy. tettei kapcsán?

Milyen érvei lehettek a védelemnek a lehetséges vádpontokkal szemben?

Keretjogszabály-e a szerzői jog megsértéséről szóló Btk-norma

- Szűkebb értelemben csak az a keretjogszabály, aminek kereteit – az elkövetési magatartást tekintve is – másik jogszabály tölti meg tartalommal.

Itt a jogsértés konkrét formáit, módjait is a szerzői jogról szóló törvény (1999. évi LXXVI. tv.) határozza meg (s nem csupán egyes tényállási elemeket értelmez) így tekinthető keretjogszabálynak.

A bírói gyakorlat is ezen az állásponton van:

- A szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésének bűncselekménye csak akkor állapítható meg, ha bizonyított, hogy a büntető anyagi norma (keretjogszabály) tartalmát jogi törvényben írt védelem kiterjed a szerzőre (jogtulajdonosra) és a műre. (Ítéltáblai Határozatok, IH 2015. 129.2015. évi 4. szám 6-7. oldal)

Kúria 9/2013. számú büntető elvi határozat

- Amennyiben a mű először külföldön került nyilvánosságra, és szerzője külföldi, ő, illetve műve magyar szerzői jogi védelemben csak nemzetközi egyezmény, illetőleg viszonyosság alapján részesülhet. Ezért a büntetőeljárás során a szerző (jogtulajdonos) honosságára és a mű első nyilvánosságra hozatalának helyére vonatkozó adatokat tisztázni kell.

9/2013. számú büntető elvi határozat

- Nem követi el a szerzői és szomszédos jogok megsértését az, aki olyan [illegálisan másolt, sokszorosított] hanganyagot tartalmazó CD lemezeket vásárol saját célra, amelyek után nem fizettek szerzői jogdíjat (Btk. 329/A. §).

3/2017. számú büntető elvi határozat (az uzsora-bűncselekmény értelmezéséhez)

I. Az uzsora-bűncselekmény leggyakrabban kamatfizetés fejében nyújtott pénzkölcsönnel valósul meg, ám a Btk. nemcsak az uzsorakamat kikötését (hiteluzsorát) rendeli büntetni, hanem minden más uzsorás szerződést (reáluzsorát). Az uzsora mindig az adott élethelyzethez igazodó tartalmú hatalmaskodás, amely elkövethető a börtönviszonyok sajátos körülményei között is, egyik elítélt által a másik szorult helyzetének kihasználásával.

II. A rászorult helyzet a passzív alanynak olyan, az általános életviszonyaitól eltérő, hátrányos állapota, amelytől való szabadulás vagy súlyos következményének elhárítása céljából viszonylag jelentős anyagi áldozatot hajlandó vállalni. A rászorult helyzet a sértett olyan állapota, amelynek következtében nem tud célszerűen saját valós érdekeinek megfelelően ügyletet kötni.

A megállapodás akkor tartalmaz különösen aránytalan mértékű ellenszolgáltatást, ha az oly mértékben haladja meg a szolgáltatást, amelyre az adott helyzetben nincs más magyarázat, mint a sértett rászorult, kiszolgáltatott helyzete, annak kihasználása [Btk. 381. § (1) bek.].

Ajánlott olvasmányok

Szigorú döntést hozott az EUB

<https://jogaszvilag.hu/szerzoi-jog-szigoru-dontest-hozott-az-eub/>

dr. Ott István: A SZERZŐI JOGOK HAZAI BÜNTETŐJOGI VÉDELME
A FÁJLCSERÉLŐ RENDSZEREK KÖRÉBEN (PhD tézisek)

[https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12332/file/Ott Istvan teze smv%281%29.pdf](https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12332/file/Ott_Istvan_teze_smv%281%29.pdf)

Csák Zsolt Az uzsora-bűncselekmény gyökerei és azok hatása a hatályos szabályozásra (Magyar Jog, 2014/10.)

Külön word-fájlban mellékelve!

Az 1. jogeset megoldása

- A tett valóban nem bűncselekmény, de jogellenes, mivel szabálysértésként üldözendő.

A nyomozás megszüntetése mellett a rendőrségnek a szabálysértési eljárás céljából az ügyet át kellett volna tennie a bírósághoz.

(Elzárással is sújtható szabálysértések esetében a bíróság dönt).

(Szabálysértési törvény [2012. évi II. tv.] 177. § (2) Aki idegen, nem gépi meghajtású járművet mástól azért vesz el, hogy jogtalanul használja, szabálysértést követ el. (tulajdon elleni szabálysértés – elzárással is büntethető)

A 2. jogeset megoldása

- A nyomozást eredetileg csoportosan, felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak bűntette miatt rendték el (a gyanú szerint a tank a rendőrök eljárását fenyegetéssel akadályozta) ezt a nyomozást azonban bizonyítottság hiányában megszüntették.
- Az ügyészség végül három bűncselekmény miatt emelet vádat: jármű önkényes elvétele, közúti veszélyeztetés és két rendbeli rongálás (a hirdetőtábla összetörése, és a T/34-esben keletkezett kár miatt).
- Az eljárás során mind a „közút” fogalma, mind a „jármű” fogalma vitatott volt. Az, hogy az adott terület – ha a járműforgalom elől el volt is zárva – közútnak minősül, nem lehetett kétséges. Nem ilyen egyértelmű a helyzet a „jármű” fogalmát illetően. A KRESZ szerint jármű a közúti szállító- vagy vontató eszköz, ideértve az önjáró vagy vontatott munkagépet is. A mozgáskorlátozottak közlekedésére szolgáló, emberi erővel tolt vagy hajtott kerekes szék és a gépi meghajtású kerekes szék - ha sík úton önerejéből 10 km/óra sebességnél gyorsabban haladni nem képes, továbbá a gyermekkocsi és a talicska - azonban nem minősül járműnek. Az ilyen eszközökkel közlekedő személyek gyalogosoknak minősülnek. A harckocsi „jármű” volta ennek alapján némiképp vitatható. Mindez azonban csak a „jármű önkényes elvétele” kapcsán érdekes, közúti veszélyeztetés ugyanis nem csak járművel követhető el.
- A védelem mégsem e körülményekre helyezte a hangsúlyt, hanem a tömegpszichózis hatását emelte ki. Álláspontja szerint nem szabad elválasztani a történeteket a körülményektől: a vádlott egy többesres felfokozott idegállapotú tömeg részese volt. H. Gy. – védekezése szerint - azért ült be a járműbe, „nehogy néhány forrófejű fiatal indítsa be, akik nem értenek hozzá, s ezáltal ténylegesen tragédiát okozzanak”. A védő szerint emellett egy veszélyeztetésnek konkrétan kell lennie, azaz megvalósulásához pontosan meghatározott időre és sértettre van szükség. A rongálás nem volt szándékos, így bűncselekmény nem valósult meg. Valóban igaz: a közúti veszélyeztetés csak „közvetlen veszély” előidézése esetén büntethető, az esetről készült, széles körben terjesztett videofelvétel azonban mindenkit meggyőzhet a veszély közvetlen, konkrét, kézzelfogható voltáról.
- A bíróság erre is tekintettel a vádlottat mind a négy vádpontban bűnösnek találta. Büntetésként egy év nyolc hónap, négy évre felfüggesztett börtönbüntetést rótt ki. Ezen kívül három évre eltiltotta a vádlottat a közúti járművezetéstől. A vádlott által megtérítendő kár és a bűnügyi költségek összege 400.000.- Ft-ot tett ki. (ebből kb. negyedmillió Ft a reklámtábla ára).
- A Fővárosi Bíróság a büntetést 1 év 4 hónapra, a próbaidőt 2 évre enyhítette, a járművezetéstől eltiltást mellőzte, egyebekben az ítéletet helyben hagyta.